

ÅRSRAPPORT FRA PROGRAMSENSOR

Navn:

Anne Britt Flemmen

Professor, Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging (ISS), UiT Norges Arktiske Universitet

Programsensor ved

Fakultet: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UiB

Studieprogram/fagområde: BA program i sosiologi

Oppnevnt for perioden:

2014 – 2018

Rapporten gjelder perioden:

2016

Grunnlaget for rapporten er et ca fire timers møte (inkl. lunsj) på Sosiologisk institutt tirsdag 15. november 2016 med Karen Christensen (instituttleder) og Odd Gåsland (undervisningsleder), tre studenter (MA/BA) og studieveileder Marielle Bjerke. Professor Hans-Tore Hansen og førstelektor Gisle Andersen fra staben deltok på deler av møtet. Programsensor for Masterprogrammet, Johan Fredrik Rye, deltok på samme møte, som dermed fokuserte på begge studieprogrammene ved instituttet.

Opplegget for programsensuren for 2016 fulgte samme struktur som tidligere år. Møtet med instituttledelsen var dialogbasert med fokus på utveksling av erfaringer mellom institusjonene. Ulike problemstillinger ble diskutert, til dels på tvers av BA og MA-programmene. Heller enn å trekke klare konklusjoner, lå vekten på refleksjon over ulike strategier for å bedre undervisningskvaliteten. Formatet på møtet oppleves fortsatt som fruktbart, ikke minst fordi begge programsensorene deltar på samme møte, og man dermed kan dra veksler på erfaringer fra tre av landets sosiologi-institutter (Bergen, Trondheim og Tromsø).

Instituttet distribuerte, i forkant av møtet, et notat med konkrete spørsmål som man ønsket programsensoren skulle fokusere på. Det ble også sendt ut diverse dokumenter fra siste års arbeid ved instituttet av relevans for programsensorene. Dette gjorde det mulig å forberede seg bedre til møtet, og har vært viktig for utarbeidelsen av rapporten i ettertid. Rapporteringen er disponert i henhold til "bestillingen" dvs de spørsmålene som ble stilt i notatet/programmet for møtet med programsensorene.

Overordnede refleksjoner

Hovedinntrykket er at kvaliteten på BA-programmet i sosiologi jevnt over holder høy kvalitet, at det er god dialog mellom institutt og studenter og at det arbeides jevnt med refleksjoner rundt studiekvalitet og den indre sammenhengen i studieprogrammet. Den største endringen som har skjedd med BA-programmet i 2016, er at instituttet selv har tatt ansvar for studentenes introduksjon til samfunnsvitenskap med å utvikle Ex.fac emnet SOS-100. Emnet ble gjennomført første gang høst 2016.

Om samsvaret mellom læringutbytteformuleringene og innholdet i programmet

Instituttet var her interessert i å diskutere samsvaret mellom læringsutbytteformuleringene og innholdet i programmet (faglig innhold, undervisningsformer og evalueringsformer). Vi drøftet at beskrivelsene for øyeblikket bærer preg av at det er uklart hvem læringsmålene skal kommunisere med. **Hvem er de skrevet for?** Er det studenter, arbeidsgivere, andre institusjoner (med tanke på studentutveksling)?

Et annet tema for diskusjon var **hvordan læringsmålene brukes av de ansatte.**

Formuleringen av læringsmål er noe man har blitt tvunget til å lage for program og emner, og de ansatte har ikke nødvendigvis noe forhold til viktigheten av dette. Det medfører at det nok ikke følges like aktivt opp blant alle ansatte. Uklarheten rundt hvem læringsmålene skrives for, bidrar også til å vanskeliggjøre dette arbeidet.

Vi diskuterte betydningen av å synliggjøre begrunnelsene for ulike aktiviteter for studentene (opplæring i muntlig presentasjon, det å kunne veilede andre, arbeide kollektivt osv.) og arbeidslivsrelevansen av aktivitetene instituttet holder på med (det å ferdigstille et arbeid innen en gitt frist og et spesifikt omfang, det kunne presentere muntlig, å begrunne argumenter, arbeide alene og i gruppe osv.).

Instituttet har arbeidet med formuleringene knyttet til hva man skal kunne på henholdsvis BA- og MA-nivå, og de har diskutert forholdet mellom generiske ferdigheter og spesifikke fagkunnskaper. Emnebeskrivelsen og læringsmål skulle revideres innen 15. desember. Instituttet har invitert studentene til å delta i en kvalitetssjekk av disse.

Jeg anbefaler at instituttet diskuterer, avklarer og tydeliggjør målgruppen for, og betydningen av, læringsmålene. Læringsmålene kan være viktige for studentene (og deres synliggjøring av kompetanse/kommunikasjon mot fremtidige arbeidsgivere), men også for de ansatte med tanke på hvordan de tenker omkring undervisning/pensum på de enkelte emnene og om programmet som helhet. Slik eksplisitt diskusjon og refleksjon over egen aktivitet kan være svært fruktbar.

Om hvordan det nye emnet SOS100 fungerer

Instituttet har nå selv tatt ansvar for Ex.fac emnet som tidligere har vært et fellesemne på fakultetet. Dette har vært viktig for tidligere å få studentene involvert i faget. Det nye emnet heter SOS100. Kurset gis i en SOS100A (20 stp) og en SOS100B (10stp) variant. Studentene kan velge mellom tre typer fordypningstemaer (dette er nytt), dvs. at de har en fordypningsdel (i 20 stp varianten).

I utviklingen av emnet har man aktivt brukt funnene i rapporten "Fra tvil til trivnad. En kvalitativ analyse av fråfall frå lågare grads stadium i sosiologi ved UiB, med framlegg til tiltak" (2016; Delrapport 2. Program for evaluering og kvalitetsutvikling, Sosiologisk institutt, UiB). To viktige poenger var f eks at **studentene ikke var ferdig rekruttert til faget** og at de **ikke kjenner hverandre så godt** (viktigheten av det sosiale). Emnet er derfor lagt opp med elementer av samarbeid mellom studentene og variasjon mellom hvem de arbeider sammen med i fordypningsseminarer. Det arrangeres quiz-kveld og det er gjort små forsøk med 'flipped-classroom' gjennom at studentene presenterer og arbeider sammen i grupper. Gisle Andersen (som har utviklet og hatt ansvar for emnet) har brukt Socrative (elektronisk

responsystem) aktivt for å få tilbakemeldinger fra studentene underveis, og svarene har vært brukt aktivt i undervisningen. Studentene diskuterer først oppgaven i grupper, før de svarer. Deretter gir underviseren svaret og begrunner det. Gisle Andersen opplever at dette har vært et nyttig redskap.

Gisle Andersen har benyttet Giddens 'enduring dilemmas' og Østebergs 'nøkkelbegreper' som utgangspunkt for emnet. Emnet er ikke obligatorisk, men de fleste BA og Årsstudiestudentene tar det.

Vekten har vært lagt på *hvordan* de skal kunne pensum (fordi de er nye studenter). De skal **lære seg å være studenter**. Ca 50 prosent av kurset har bestått av det. Studentene får bibliotekkurs (om å søke litteratur) og opplæring i å skrive referanser. De må også bli kjent med hverandre. På dette kurset har det vært veldig viktig *hvordan man underviser*.

Ut i fra gjennomgangen av kurset var jeg imponert over grundigheten og omtanken for studentene som lå i opplegget. Her er det opplagt gjort et stort og godt arbeid med å utvikle et kurs som kan bidra til å rekruttere studentene til sosiologi, og skape et godt faglig/sosialt miljø. Emnet gjennomføres første gang høsten 2016 og skulle evalueres denne høsten (evalueringsrapporten er ikke mottatt).

Sensorveiledningene

Sensor- eller sensurveiledninger er en relativt ny ting som fagmiljøene har blitt pålagt å utvikle. Dette kan antakelig forklare hvorfor praksisen ikke er fullt utviklet og integrert i virksomheten enda.

I sensorveiledningene som er mottatt er det store forskjeller i hvordan de er utformet. Det virker også her å være en uklarhet med tanke på hva formålet med sensorveiledningen er og hvem de er utformet for, eller hvem som er målgruppen. Noen ser ut til å være skrevet med tanke på studentene, noen med tanke på sensorer, mens andre mer bærer preg av å være egenrefleksjon.

Sensorveiledningene varierer svært i omfang og i hvor spesifikke de er (noen presiserer hvilken kunnskap som skal gi grunnlag for hvilken karakter – eks SOS116, mens andre er svært generelle – eks SOS109). Mer generelle råd for oppgaveskriving (inkludert referanseinformasjon) gis også i – eks SOS109 og SOS111. Under SOS111 ligger også generelle råd for SOS105 og SOS115. Mens SOS2001 gir informasjon om emnet pluss titler på enkeltforelesningene, men ingen egentlig sensur-/sensorveiledning. Noen benevnes arbeidshefter og andre benevnes sensorveiledninger.

Her anbefaler jeg at instituttet diskuterer og kommer til en (så langt som mulig) felles forståelse av hvem sensurveiledningene er skrevet for og hva som er formålet med dem. Det ville også vært en fordel om man skilte tydeligere mellom arbeidshefter og sensorveiledninger. Arbeidshefter virker som en svært nyttig ting, men det bør antakelig skilles fra sensorveiledninger (fordi det ellers blir en svært omfattende mengde informasjon).

Karakterfordelingen

Instituttet har bedt om en vurdering av karakterfordelingen internt mellom deres egne emner og mellom instituttets emner og karakterfordelingen på tilsvarende programmer andre steder (ved NTNU, UiO og UiT). Karakterstatistikker fra UiB (2008-2016) der N ikke er oppgitt og statistikk (i absolutte tall) fra de andre universitetene (for ett år) ble lagt ved som grunnlag.

Det er i mange tilfeller (særlig for valgemenene antakelig) ganske små studenttall vi opererer med, så man må være forsiktig med å trekke for bastante slutninger.

Hovedinntrykket er at karakterfordelingen ved UiB ikke avviker fra det generelle bildet ved de andre instituttene.

Når det gjelder instituttets egne emner, kan det se ut til å være endel variasjon både mellom emnene og på hvert enkelt emne over tid. Prosentandelen som får A/B på enkelte av kursene er over noen år ganske høy (f eks Internasjonal migrasjon og etniske relasjoner, Miljøsociologi, Sosiologiske perspektiver og teoritradisjoner, The Scandinavian welfare model and gender relations, Sosiologisk teori: Nyere perspektiver, Sosiologisk teori: Klassiske perspektiver), spesielt sett i forhold til karakterene på andre emner i samme periode (som f eks Individ og samfunn, Invitasjon til sosiologi, Samfunnsstrukturer i endring, Samfunnsvitenskapelig metode, Samfunnsvitenskapelige tenkemåter).

For Bacheloroppgaven er det også en relativt stor andel A/B i perioden 2008-2010 (2008: 56,1%, 2009: 46,43%, 2010: 65%), bruken av karakteren A går deretter svært mye ned i perioden 2011-2013 – fra å ha ligget mellom 12% og 19,5% til i 2008-2011, til mellom 2,56% og 9,09% i 2011: 2013. Antallet som fikk B i perioden 2011 – 2013 var fortsatt relativt høyt (mellom 31,71% til 36,36%). Fra 2014 endrer karakterfordelingen seg igjen, særlig går bruken av karakteren A opp. Andelen A/B blir igjen høyere (2014: 49,62%, 2015: 52,77, 2016: 50%).

Årsakene til variasjonene kan være flere (det er f eks få studenter på enkelte av emnene), men det kan kanskje være grunn til å vurdere om det gis for gode karakterer på noen av emnene. Karaktersettingen og andelen A/B på Bacheloroppgaven kan det kanskje også være grunn til å undersøke litt nærmere.

Hele karakterskalaen ser ellers ut til å være i bruk på de fleste emnene (Familien i endring skiller seg ut i perioden ved ikke å ha noen F).

Sammenligner vi de ulike universitetene (NTNU, UiT og UiB) for ett enkelt år (2015), så viser fordelingen at UiB har den laveste andelen A/B på BA-programmet totalt med 25,36%, med UiT på 30,08% og NTNU på 33,80%. (Antallet BA-emner som var tatt med fra UiO var for lite til at det kunne sammenlignes med de andre.)

Om bruk av masterstudenter som kombinerte seminarledere og faglig/sosiale mentorer for BA studenter

Forslaget om å bruke masterstudenter som kombinerte seminarledere og faglig/sosiale mentorer for bachelorstudentene virker i utgangspunktet god. Utfordringen er kanskje i første rekke tidsbruken for masterstudentene. Ettersom instituttet ikke har så mange

masterstudenter, og forventningene om at de skal bli ferdige på normert tid øker, så er det antakelig viktig å ta masterstudentene med på råd om dette for å sikre at ikke arbeidsbyrden blir for stor. Blir den for stor, vil instituttet kanskje få problemer med å rekruttere seminarledere.

Ved UiT har vi dessverre ikke noen slik mentorordning, men vi har de samme utfordringene som UiB mht. å 'holde på' studentene, gi dem tilhørighet til faget og et faglig/sosialt miljø. En mulig modell kunne være å vurdere en mentorordning som er uavhengig av seminarlederjobben for å involvere flere masterstudenter, dele mer på oppgavene, og etablere et mer kollektivt ansvar blant dem for å bidra til å integrere BA-studentene. Kanskje kunne instituttet gå i dialog med MA-studentene om hva de tror kunne være en god modell (som ikke er for krevende)? Kanskje kunne MA-studentene også bli mer sammensveiset av et slikt mer kollektivt ansvar?

Forholdet mellom de ulike teorikursene

Som ekstrapunkt på programmet kom Hans-Tore Hansen inn for å orientere om tenkningen rundt de ulike teorikursene, hvordan de hadde utviklet seg og utfordringer videre.

SOS101 er et teorikurs som studentene tar 2. Semester. SOS103 er et annet teorikurs som i utgangspunktet var et mikrokurs, men som utviklet seg til å bli et makrokurs (Marx, Weber osv). Det medfører at faglærer opplever at forholdet mellom SOS101 og SOS103 har endret seg, og nå mangler sammenheng.

Forholdet mellom SOS101 (klassikerne), SOS201 (moderne teorier) og SOS301 (boken til Joas) er også utfordrende. Opplegget har medført endel repetisjon. Målet nå er å endre dette slik at SOS101 blir et mer generelt teorikurs, mens SOS201 skal vektlegge mer metodologi og ha mer om teoretisering (Swedberg). Dette for å gi studentene redskaper de kan bruke i arbeidet med BA-oppgavene sine. SOS201 må derfor lages helt på nytt.

Mht 200-nivået vurderer instituttet også bøker som kan gjøre studentene bedre i stand til å vurdere tekster. Man spør seg om man bør redusere antallet teorier studentene skal lære og heller gi dem mer anvendbare redskaper?

Utfordringen for instituttet er at studentene har vært fornøyde med både SOS101 og SOS201 (de liker Appelrouth & Edles).

Arbeidet med sammenhengen mellom disse emnene er et arbeid som har pågått over tid og utfordringene instituttet står overfor er godt kjent også for de andre sosiologimiljøene.

Anne Britt Flemmen
Tromsø, 19 januar 2017